

Úvod:

1. Oběhové hospodářství znamená systémovou změnu.
2. Východiska současného stavu: v tržní ekonomice je lidský kapitál zpravidla podceněn, finanční kapitál zpravidla přeceňován a přírodní kapitál je neoceněn.
3. V tomto stavu se nikdy nedá přejít na trvale udržitelnou cestu.
4. Oběhové hospodářství je základním nástrojem v boji proti klimatické změně.
5. Příklad nakládání s přírodními zdroji: nekovové suroviny, resp. jejich spotřeba se od roku 1970 zvýšila 3 x v celosvětovém měřítku. Dá se říci, že od roku 1972 - Od Zprávy Římskému klubu „Limity růstu“ - jsme došli ke stavu „Růst limitů“. Jedním z podstatných rysů je nutnost udržet v ekonomickém cyklu suroviny pořád, aby „přechodem“ do odpadů nezískaly nulovou hodnotu.

Co to znamená pro Českou republiku:

6. Pro začátek změn je nutno splnit několik předpokladů: původci SKO v České republice (směsného komunálního odpadu) se na základě vlastního rozhodnutí spojují ve větší celky (aplikace principu ISNO – integrovaného systému nakládání s odpady).
7. Jako nejdůležitější faktory úspěšnosti v nakládání s odpady patří v České republice komunikace s občany, důraz na výchovu a na vzdělávání.
8. Již řadu let aplikovaná a uzákoněná „závazná“ hierarchie nakládání s odpady je nutná podpořit ekonomickými nástroji – paragraf 3 navrhovaného Zákona o odpadech.
9. Proklamativnost hierarchie nakládání s odpady je jedním z důvodů, proč i nadále v ČR převažují žádosti o dotace na projekty, které se týkají „první linie“ – např. žádosti o dotace na sběrné dvory, nikoli na koncovku nakládání s odpady - na materiálové využití. V současné době je energetické využití významným způsobem znevýhodněno (absence dotací..).

Je nezbytné pomoci ke změně v chování komerčních subjektů:

Pro malé a střední podniky byl vytvořen na MPO **Program EXPANZE**, který podporuje formou zvýhodněných úvěrů a záruk podnikání, související s materiálovým a energetickým využitím odpadů. Půjde o možnost využít zvýhodněné úvěry z Českomoravské záruční a rozvojové banky na výstavbu nebo modernizaci třídících a dotřídňovacích linek, na výstavbu zařízení pro nakládání se zdravotnickými odpady a na výstavbu bioplynových stanic.

Parametry: úvěr bude s **úrokem nula procent** v rozmezí 650.000, - Kč až 60 mil. Kč. Vždy až do výše 45 % způsobilých výdajů projektu.

Minimálně na 20 % financování musí žádající subjekt využít úvěr od komerční banky či leasingové společnosti. Na tento úvěr ČMZRB poskytuje příspěvek na úhradu úroků až do výše 4 mil. Kč.

Doba splatnosti: 10 let.

Možnost odkladu splátek: až na 4 roky.

V případě, že komerční subjekt nemá dostatečné jištění, je možné ho podpořit formou záruky. Ručení bude až do výše 80 % za provozní i investiční úvěry v rozmezí 1 až 40 mil. Kč. Tato záruka bude poskytována na dobu až 12 let.

ALE:

Díky změně již 4 roky uzákoněné povinnosti došlo ke ztrátě důvěry podnikatelského sektoru, korporát bude čekat na rok cca 2028 bez potřebných investic včetně příprav na ně, zda nedojde skládkařskou lobby k prosazení dalšího posunu na rok 2035.

Ztrácíme stabilní podnikatelské prostředí. Dolní odhad disponibilních soukromých prostředků na 6 let investic (2019 – 2024) byl 30 mld. Kč, dalších cca 10 mld. Kč bylo plánováno využít z EU fondů ve stejném období.

Makroekonomicky to znamená v době začínajícího ochlazení hospodářského růstu méně investic v ČR.

Vraťme se k recyklaci:

- Hlavní omezení využívání výrobků z recyklovaných surovin je ryze ekonomické: aby se recyklace (investičně i provozně) vyplácela, musí do určité míry nastoupit veřejná podpora využívání recyklovaných výrobků. Totiž ten náš dosavadní život na „jedno použití“ je škodlivý, riskantní, a hlavně: nelze ho provozovat do nekonečna.
- Ale k tomu, aby se recyklace v případě stále tak levných přírodních, původních vstupních surovin vyplácela, je nezbytné zavádět ekonomické pobídky, aby se výrobky z recyklátů staly i ekonomicky přijatelné, když ne rovnou atraktivní.
- Dalším klíčovým předpokladem rozšíření a úspěšnosti recyklace je splnění požadavků na kvalitu recyklovaných výrobků, či chcete-li, zajištění stability procesu výroby nového výrobku z recyklátu.
- Jak se v současné době recyklace dělí: nejdříve se zaměříme na tzv. chemickou recyklaci (tzv. ChemCycling), který je jednou z možností řešení problému využívání odpadů z plastů. Nejvýznamnější výhodou chemické recyklace

- plastových odpadů jsou poměrně nízké nároky na čistotu vstupní suroviny. Tato recyklace je založena na chemickém rozkladu polymeru na produkty o podstatně nižší molární hmotnosti (oligomery), nebo až na monomerní jednotky a dalším chemickém zpracování takto získané suroviny. Nevýhodou chemické recyklace jsou naopak nepříjemně vysoké investiční náklady na nezbytná technologická zařízení.
- Významným rizikem při recyklaci plastů je možnost zpětného zavlékání toxických složek z recyklovaných nekvalitních plastů, většinou vyráběných v Asijských zemích. Jde o těžké kovy, ftaláty, různé zpomalovače hoření na bázi bromu atd.
- Výrazným limitem využívání výrobků z recyklovaných surovin jsou totiž psychologické bariéry: obava z používání recyklátů všeho druhu. Jako příklad mohou uvést odmítání např. recyklovaných vod, pocházejících z upravených odpadních vod.

Oč jde: díky problémům s klesající dostupností kvalitních povrchových i podzemních vod v ČR vlivem klimatických změn je využití upravených odpadních vod naprosto logické. Právě tyto vody jsou díky stabilní dostupnosti a garantované účinnosti čištění jednou z cest, jak se s problémy vyrovnat. Cesta využití například v segmentu pivovarnictví (kde je spotřeba v pivovaru na 1 litr piva od 2,5 do 6 l vstupní vody) jde o krok napřed směrem k připravenému nařízení EU k recyklaci odpadních vod. A „nefiltrovaný nepasterovaný ležák plzeňského typu“ ERKO 12 z pivovaru Čížová je hmatatelným (a chutným) důkazem, že recyklovaná voda nemusí být používána „...jen na zálivku“.

Další oblastí zakořeněné nedůvěry jsou recyklované stavební či demoliční odpady, které díky v České republice patentovaným technologiím vysokorychlostního a vysokoenergetického mletí mohou naprosto bez problémů např. nahrazovat pojiva ve stavebnictví. I zde je prioritou kromě ekonomického kritéria i osvěta mezi projektanty staveb, aby se použití recyklátů nevyhýbali.

Stavebnictví je oborem s vysokými materiálovými nároky, ale zároveň představuje významného zpracovatele vlastních odpadů.

V České republice se tzv. vysokorychlostní mletí (HEM – High Energy Milling) používá na základě patentované technologie.

Tato technologie umožňuje spojení mletí – čili zjemňování materiálu a zvětšování povrchu s výraznou mechanochemickou (mechanickou a fyzikální aktivací) a tedy s nárůstem vnitřní energie upravovaných látek.

Výhodou je, že technologie HEM umožní vytvoření nových povrchů s odlišnými vlastnostmi od povrchů vzniklých při běžných způsobech mletí.

Další výhodou je, že HEM umožňuje kontinuální zpracování celé řady odpadních látek

Zpět k posunu „roku 2024 na 2030“ – resp. co tato změna znamená pro komunální sféru:

I když byla tato změna stávající, platné legislativy, prosazena „pro ochranu obcí a občanů“, ve skutečnosti např. ekonomika výstavby či provozu třídiček bude významně snížena, a o ekonomickém impulsu plánovaného navýšení skládkovacího poplatku (včetně jeho snížení díky plošné aplikaci třídící slevy pro všechny obce) nemluvě. Na inovace v oblasti nakládání s odpady na cca příštích 11 let zapomeňme.

Pro občany i obce to bude znamenat po tomto dalším, prodlouženém období skládkování (okolo roku 2030) skokový nárůst plateb. Kolik je nyní nabídka tzv. Gate Fee pro palování SKO z ČR v ZEVO v Sasku? **Okolo 100 €**

Představená konstrukce tzv. třídící slevy je špatná, jak budou donuceny svozové firmy vážit odpad?

Souhrn dopadů těchto změn:

1. Odsunutí řešení problému nakládání s odpady v čase, přitom jsme prohospodařili jako ČR v minulosti již 10 let – viz hodnotící zprávy OECD a EK. Naše srovnání se sousedy dopadá již nyní pro nás špatně.
2. Přesunutí řešení problematiky odpadů do jiných složek životního prostředí
3. Řešení problémů s odpady přesouváme do jiných geografických oblastí – rokem 2030 bude zahájen masivní a velice drahý vývoz odpadu do zahraničí za účelem „úpravy a zpracování“ včetně energetického využití.

Jak napomoci k úpravě navrhovaných zákonů do jejich „oběhové podoby“:

- A. Do návrhu zákona o odpadech doplnit, že si klade za cíl minimalizovat skládkování.
- B. Základní charakteristikou zákonů v demokratických zemích je rovnost subjektů před zákonem: proto např. v sektoru papírového odpadu mohou a zároveň i musí být stejné administrativní procedury požadovány od papíren i od zařízení, používaných k úpravě a využití papírového odpadu.
- C. Proklamativnost ustanovení, nedoprovázená mechanismy jejich vynucení či sankcí za jejich nedodržení již nepatří do moderní legislativy: to se týká ustanovení o hierarchii nakládání s odpady. Nedodržení hierarchie musí vést k uložení finanční sankce.
- E. V případě ustanovení, která se týkají EPR (v návrhu Zákona o obalech) je nezbytné uvést, že se nejedná o podnikání.

A nyní stručně k cílům oběhového hospodářství v České republice:

Již nyní vstupují v platnost nová pravidla:

1. v tomto roce povinný sběr biologicky rozložitelných komunálních odpadů,
2. od roku 2020 povinné třídění olejů a tuků.
3. povinné třídění textilu vstoupí v platnost v roce 2025.
4. Povinné třídění nebezpečných složek komunálních odpadů bude od 1. 1. 2025.

V návrhu zákona o odpadech jsou uvedeny cíle pro recyklaci komunálních odpadů:

55 % v roce 2025

60 % v roce 2030

65 % v roce 2035

Děkuji za pozornost!

RNDr. Miloš Kužvart

Česká asociace oběhového hospodářství, z. s.

výkonný ředitel

milos.kuzvart@caobh.cz

www.caobh.cz

Tel. +420 724695777